

ثقلین چیست؛ در خوشبختی ما چه نقشی داشته و ارتباط آن با میزان اعمال چگونه است؟

ارتباط میزان اعمال و ثقلین چیست؛ آیا ثقلین میزان اعمال ما هستند؟

ثقلین چیست و آیا ارتباطی بین ثقلین و میزان اعمال ما وجود دارد؟ در دروس قبلی اشاره کردیم که میزان و معیار سنجش اعمال انسان در قیامت حق^۱ است. حق به معنای هر چیزی است که در راستای هدف خلقت انسان و کمالات انسانی قرار دارد.^۲ بنابراین هرچه ارتباطها، رفتارها و افکار و انتخاب‌های ما با حقیقت انطباق بیشتری داشته باشد، قلب و روح ما سالم‌تر و میزان اعمال‌مان سنگین‌تر خواهد بود. از آنجا که قلب سالم، تنها عامل رستگاری و سعادت انسان در ابدیت است، ضرورت شناخت حق و مصادیق آن بسیار مهم است. اما چگونه می‌توانیم بر اساس حق عمل کنیم و میزان اعمال خود را در ترازوی الهی سنگین سازیم؟ پاسخ این سوال، در پیروی از ثقلین نهفته است.

اما ثقلین چیست؟ این سوالی است که بسیاری از افراد پس از شنیدن این کلمه در ذهنشان ایجاد می‌شود. در توضیح سوال ثقلین چیست باید بگوییم که واژه «ثقلین» که در حدیث ثقلین از آن استفاده شده است از ریشه «ثقل» به معنای سنگینی و ارزش گرفته شده است. پیامبر اسلام (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) در حدیث معروف ثقلین فرمودند: «من در میان شما دو چیز گران‌بها می‌گذارم که اگر به آن‌ها تمسک جوئید، هرگز گمراه نخواهید شد؛ یکی کتاب خدا و دیگری اهل بیت من»^۳

پیامبر تأکید می‌کنند که تا زمانی که انسان‌ها به این دو چیز «چنگ بزنند» گمراه نخواهند شد؛ در واقع تنها با پیروی از این دو منبع مطمئن است که انسان‌ها می‌توانند به درستی هدایت شوند و از مسیر صحیح خارج نشوند و از سمت دیگر تمسک و دست آویز قرار دادن یکی از این دو معیار حق نمی‌تواند راهگشا

^۱ «وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ...؛ میزان [سنجش اعمال] در آن روز حق است...» (سوره اعراف، آیه ۸)

^۲ امیرالمؤمنین (علیه السلام) می‌فرماید: «أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ لِرُؤْمِ الْحَقِّ» (آمدی، عبدالواحد بن محمد، غررالحکم و دررالکلم، ص ۸۱۷) (برترین عمل‌ها ملازم بودن با حق است).

^۳ «إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدِي كِتَابُ اللَّهِ وَ عِتْرَتِي أَهْلُ بَيْتِي وَ إِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْخَوْضَ

باشد و باید از هر دوی این ملاک‌ها همراه با هم استفاده کنیم تا به نتیجه مورد نظر که همان هدایت در جهت هدف خلقت است، دست یابیم.

در حقیقت ثقلین نه تنها راهنمایان اصلی بشر در مسیر رشد و کمال هستند، بلکه معیار سنجش اعمال و هدایت انسان‌ها به سمت سعادت ابدی محسوب می‌شوند. قرآن کریم، به عنوان وحی الهی، نقشه‌راه زندگی بشر را فراهم کرده و اهل بیت یا همان متخصصان معصوم که به تمامی ابعاد وجودی انسان آگاه هستند، تفسیر واقعی این وحی را به ما ارائه می‌دهند. این حدیث نشان‌دهنده اهمیت و ارزش قرآن و اهل بیت به عنوان میزان و معیار اعمال انسان‌ها در زندگی دنیا و آخرت است.

میزان اعمال و ارتباط آن با ثقلین چیست؟

به طور کلی، حق یعنی همانی که شایسته و سزاوار است، ما را رشد می‌دهد و به هدف خلقت مان می‌رساند. بنابراین بهترین عمل برای هرکسی التزام به حق است. البته ممکن است عمل کردن به حق در افراد و شرایط مختلف متفاوت باشد. برای نمونه برای کسی که مادرش بیمار است و نیاز به پرستاری دارد، حق این است که سفر زیارتی خود را لغو کند و به مادرش رسیدگی کند. اما برای فرد دیگری، رفتن به همان سفر عین حق است و او را رشد می‌دهد. التزام به حق زندگی ما را سرشار از شادی، آرامش و عشق می‌کند. بدون شک برای عمل به حق، باید ابتدا حق را بشناسیم و برای شناخت حق به منابع معتبری برای معرفی حق نیاز داریم که این شناخت در رسیدن به پاسخ صحیح ثقلین چیست نهفته است.

وقتی می‌گوییم میزان اعمال ما در قیامت به حق بستگی دارد، منظورمان این است که معیار درست اعمال، چیزی نیست جز قرآن و اهل بیت. میزان اعمال انسان در قیامت به طور مستقیم به درک او از «حق» بستگی دارد. کسانی که از قرآن و اهل بیت پیروی می‌کنند، به حقیقت نزدیک‌ترند و اعمالشان در ترازوی الهی

سنگین‌تر خواهد بود. در واقع، انسانی که از این دو منبع پیروی کند، نه تنها در قیامت، بلکه در زندگی دنیا نیز احساس رضایت و خوشبختی را به همراه خواهد داشت.

قرآن کریم ظهور کتبی الله و برنامه و فرمول‌های حیات انسانی و حرکت ما به سوی **هدف خلقت** و تولد سالم به ابدیت است. از آنجا که هیچ‌کس جز خالق انسان، او را به‌طور کامل نمی‌شناسد، حقی بالاتر از کلام الله و آموزه‌های آن وجود ندارد و میزان و معیاری مهم‌تر و موثق‌تر از قرآن کریم قابل تصور نیست.

متأسفانه بشر به دلیل شناخت غلطی که از خود دارد، برنامه‌هایی را برای زندگی انسان ارائه می‌کند که با برنامه‌های دقیق و کامل الهی متفاوت است و ما را حتی در زندگی دنیوی هم به جایی نمی‌رساند، چه رسد به آخرت و خوشبختی و لذت ابدی. آمار بالا و پیش‌رونده افسردگی، اضطراب، استرس، خودکشی، طلاق و... حاکی از همین موضوع است. هرچه علوم طبیعی و تجربی پیشرفت می‌کنند و تکنولوژی و آسایش و رفاه بشر بیشتر می‌شود، سطح شادی و آرامش درونی و عاطفه انسان‌ها نسبت به یکدیگر کم و کمتر می‌شود. مسلم است وقتی تعریف درستی از انسان نداشته باشیم و حقیقت او را نشناسیم، تشخیص مسیر درست رسیدن به سعادت هم برای ما غیرممکن می‌شود؛ درحالی‌که خداوند متعال تمامی قواعد و فرمول‌های سعادت دنیا و آخرت را توسط قرآن کریم در اختیار ما گذاشته است.

نکته مهم و اساسی اینجاست که قرآن یک برنامه تخصصی و کلی است و نیاز به تشریح و تبیین دارد. بعد از خداوند، اهل بیت (علیهم‌السلام) به‌عنوان متخصصان معصوم، تنها کسانی هستند که تمامی ابعاد وجودی انسان را می‌شناسند و بر قرآن کریم احاطه کامل دارند. از طرفی معصومین (علیهم‌السلام) جلوه کامل اسماء و صفات الهی هستند؛ از این‌رو تمامی اعمال ایشان بر طبق حق است و به عبارتی خود حق هستند؛ بنابراین اطاعت از اهل بیت (علیهم‌السلام) و الگوگیری از سبک زندگی ایشان، در حقیقت تبعیت از خداوند و قرآن است و تنها راه برای رسیدن به هدف خلقت و سعادت ابدیست. به همین دلیل اهل بیت (علیهم‌السلام) میزان نامیده می‌شوند^۴ یعنی ایشان معیار سنجش اعمال ما هستند. پس در رابطه ثقلین و میزان اعمال

^۴ امام صادق (علیه السلام): «نَحْنُ الْمَوَازِينُ الْقَاسِطَةُ» (فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، تفسیر الصافی، ج ۲، ص ۱۸۲) (ما میزانهای عدل هستیم).

باید گفت که تقلین همان حقی هستند که پیروی از آن‌ها میزان عمل ما را سنگین و عاقبت ما را به ابدیتی زیبا و سعادت‌مند ختم می‌کند.

تفاوت بین معیارهای انسانی و معیارهای الهی

در دنیای امروز، بسیاری از افراد به سلیقه‌ها، افکار و برداشت‌های شخصی تکیه می‌کنند. اما آیا این‌ها می‌توانند ملاک عمل قرار گیرند؟ بسیاری از ضرب‌المثل‌ها، شعرها و حتی عرفان‌های رایج ممکن است ظاهر زیبا و جذابی داشته باشند، اما هیچ‌کدام از آن‌ها امضای خداوند و معصومین را ندارند. امام صادق (علیه‌السلام) در این خصوص می‌فرماید: «مداومت بر عمل بر اساس آثار و سنت، هر چند اندک، نزد خدا نافع‌تر است از سخت‌کوشی در عبادت بر اساس بدعت و هوس.»

این نکته به‌ویژه برای ما اهمیت دارد که در مواجهه با نظرات مختلف و گاه متناقض، تنها به چیزی اعتماد کنیم که از سوی خداوند و معصومین تأیید شده باشد. همان‌طور که قرآن در آیه ۲۵ سوره مبارکه اسراء می‌فرماید: «رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ»، تنها کسانی که از جانب خداوند به‌درستی هدایت شده‌اند، می‌توانند راه‌حل‌های صحیح را ارائه دهند.

در دنیای پر از اطلاعات و دیدگاه‌های مختلف امروز، انسان‌ها ممکن است به راحتی دچار گمراهی شوند. در چنین شرایطی، چنگ زدن به **ثقلین** بهترین راه برای رسیدن به مسیر درست است. در حقیقت، هیچ‌چیز دیگری نمی‌تواند به اندازه این دو منبع ارزشمند انسان را از گمراهی حفظ کند. بنابراین روشن‌ترین پاسخ به تقلین چیست؟ می‌تواند این باشد؛ تقلین یعنی یک راه روشن برای یافتن حقیقت و داشتن زندگی صحیح و معنادار در دنیای امروز.

وقتی به تاریخ اسلام و سیره اهل بیت نگاه می‌کنیم، می‌بینیم که همیشه این دو منبع قرآن و اهل بیت، به عنوان معیار اصلی برای حل مشکلات و سوالات مختلف مطرح بوده‌اند. اهل بیت (علیهم‌السلام) به عنوان تفسیرکنندگان و مبلغین اصلی قرآن، همواره انسان‌ها را به سمت فهم درست و زندگی مطابق با دستورات خداوند هدایت کرده‌اند.

در این درس، به بررسی سوال ثقلین چیست، ارتباط میان ثقلین و میزان اعمال پرداختیم و اهمیت شناخت و عمل بر اساس این دو منبع معتبر را روشن کردیم. در نهایت، میزان اعمال انسان‌ها با توجه به انطباق با حق، که در قرآن و اهل بیت تجلی یافته است، سنجیده می‌شود.